

ГРОМАДСЬКИЙ ГОЛОС

соціалістично-радикальний часопис українського працюючого народу.

Адреса Редакції і Адміністрації: "Громадський Голос", Львів, Ринок 10, II. п.

Редакція рукописів не звертає.
Невідсланих дописів не містить.

ПЕРЕДПЛАТА: чвертьрічно 2-50 зол. За границею 2 ам. долари в рік, або їх вартість в ин. валюті.

Чекове конто П. К. О. ч. 151.520.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

Виходить в кожну суботу.

Ціна примірника 20 сот.

БОРІТЕСЯ — ПОБОРЕТЕ!

Віча і збори.

Позір Косівщина!

СПРОСТУВАННЯ. Дня 11 квітня заборонено віче дарабників і селян у Яблоніці, повіт Косів. Тому відбудеться таке саме велике віче для всіх лісових і річних робітників цілого Косівського повіту в середу дня 14 квітня

в Косові!

Ставай робітничо-селянська сило!!

Позір Богородчанщина!

Повітова конференція Української Соціалістично-Радикальної Партії відбудеться в неділю 11 квітня 1926.

в Богородчанах

о год. 2 попол. в домі філії „Просвіти“. Делегати місцевих громад УСРП. повинні обовязково прибути!

Позір Львівщина!

В неділю дня 11 квітня ц. р. відбудеться велике селянське віче

в Заптові

о год. 12. в пол. Хай живе єдність працюючих!

ПОВІТОВА КОНФЕРЕНЦІЯ Української Соціалістично-Радикальної Партії

Львівщини

відбудеться в неділю дня 18 квітня о год. 10 рано в льокалі „Гром. Голосу“. Делегати місцевих Громад УСРП і мужі довіря повинні обовязково прибути!

Спростування.

Дня 27. II. 1926 появился в Громад. Голосі артикул п. з. »Школа чи мордівня«, котрий то артикул учителька з Будкова Фірганківна Ядвіга спростовує. Неправдою є щобим називалася Ядвіга Фірганк, натомість правдою є, що називаюся Ядвіга Фірганківна. Неправдою є щобим учила дітей український, натомість правдою є що учу діти руски

і польські. Неправдою є щобим побила хлопця Романа Лося дня 26 січня 1926. бо тогди не було его в школі, а 27 січня 1926 не тільки що ему кров з носа не текла, але навіть слюза з ока ему не упала. Правдою є що по 28. I. 1926 в четвер, в котрім то дни також не було его в школі, а день той зійшов ему на забаві з другими дітьми, захопивав в ночи власне по тій забаві. Довід що хвороба его не є споводована через побіте є свідцтво лікарске, котре вказує, що дитина є анемічна, зле розвинена (є з близнять). Неправдою є що до дітей відношуся без любови, бо в часі епідемії (червонки) в селі, где переважно слабі були діти шкільні, ходилам межі хорих дітей і неслам ім поміч. Правдою є що одиниці, котрі ті плютки в Громад. Голосі умістили, всю що польске ненавидять і сіють незгоду на кождім кроці.

Jadwiga Firgankówna
nauczycielka w Budkowie.

Це спростування поміщуємо дослівно навіть з похибками не стільки тому, що цього вимагає § 19 пр. закону, але тому, щоби наше громадянство ясно бачило, які неграмотні учительки вчать наших дітей, по українських селах. П. учителька Фірганк, не лиш, що сама, як бачимо з цього спростування, не має зеленого поняття про українську мову, якої повинна вчити дітей в школі (за що бере платню і їсть на українській землі хліб божий!) але ще й побиває українські діти, бо цей тільки педагогічний засіб мабуть у неї найкраще засвоєний. Це »спростування« наглядно доказує, що українське село має повну слушність, коли не бажає собі, щоби чужинці вчили по українських школах.

А як мається справа з побиттям?

Стверджують свідки переслухані в суді: Марія Гордон, Федь Гордон, Марія Лось і Звірко М. — що учителька Фірганк, тагнула за волосся й біла хлопця Романа Лося так сильно, що довгий час лежав хорий. Правдою є, що учителька в часі епідемії червонки ходила між хорих дітей але скоро втратила до них серце і побивала ті самі діти, котрі відвідувала. Є ще й інші свідки на те, що Романові Лось по приході зі школи пустилася кров і дитина довго хорувала. За учителькою побиваються різні панове, але справи цієї не випустимо з рук і не позволимо, щоби польські вчителі, які дишать звірною ненавистю до всього, що є українське,

побивали українські діти. Их не вратув навіть те, що закривають свої погані вчинки »сердечним польським патріотизмом«, абб тим, що вони є »жертвою« української ненависти.

Редакція.

„Боги й люде шаліють!“

цього, ще УСРП організує село проти національного і соціального гніту та визиску, а другі партії брак роботи хочуть закрити шумом проти соціалістів-радикаліє

Громада УСРП у Глуховичах пов. Львів відбула свої збори дня 28 березня ц. р. На зборах виголосив делегат Повітової Управи УСРП зі Львова реферат про програму й тактику партії. Опісля здано звіт з щорічної діяльності. Громада мала з початку 20 членів. Опісля 18. Тепер зложило заяви вступлення в партію кільканайцять нових членів, так, що Громада начислює разом 30 членів і прихильників (кандидатів). В склад нової Управи вибрані тт.: Василь Сидір — голова, Атаназ Музика заст. голови, Тимко Музика писар, Григорій Болозовський скарбник, Андрій Орач бібліотекар. Як заступників вибрано Василя Муху і Стефана Панькова. Вибрано також ревізійну комісію та мировий суд. Клясова свідомість у нашій селі росте, а з нею і національна гідність. Що раз менше на селі несвідомих людей. Село впізнає тепер скоро тих, що люблять Україну на папері або на мапі, а не хочуть її любити в тих мільйонних масах працюючого народу сіл і міст. Ім воно скоро відповість так, як вони на це заслужили. **Незведений.**

З партійного життя.

В Рудках відбулася дня 23 березня повітова конференція УСРП при участі 52 делегатів з 18 сіл. Повітова Управа уладила за місяць січень і лютий 4 віча в повіті. Звіт з діяльності прийняла конференція з одобренням. Рівнож з увагою прийнято до відома постанови Зізду УСРП з дня 14 лютого. Ухвалено відсвяткувати першотравневе свято вічем в Купновичах для одної половини повіту і вічем в Коропужі для другої половини. Також рішено улаштувати концерти в честь Шевченка по всіх читальнях, а в червні ц. р. уладити велике повітове свято в честь Івана Франка в Рудках. Тов. К. реферував про тактику УСРП у відношенні до інших партій та пояснив причини, ізза яких клерикали, ундівці і комуністи нарікають, що українські соціалісти-радикали розбивають нібито оден національний, чи клясовий фронт. Селяне в дискусії стверджували, що крик по тій причині йде з

З Лугового руху.

»Повітова Січ« у Львові уладжує в днях 18, 19, 20. квітня пожежничо-гімнастичний курс зі слідуючою програмою:

- 1) Виклади про пожежництво і практичні вправи при сикавці та інших пожежничих приладах.
- 2) Ведення пожежничо-гімнастичних товариств, їх організація і історія.
- 3) Вправи гімнастичні, вільноруччя топірцями і хустинами.
- 4) Перша поміч у наглих випадках.
- 5) Ручний мяч.

Учасники відвідають музеї і театр. Курсовики зійдуться в неділю 18. IV. о год. 9 рано в льокалі «Громадського Голосу».

За Повітову Січ : кошовий Др. Роман Дашкевич, за писаря Федорчак.

Хто такі українські національні демократи?

Що є національний демократизм у нас, і хто є укр. національні демократи (УНДО)? Дуже тяжко є дати в одній в часописній статті вичерпуючу відповідь не це питання. Але наша галицька дійсність дає навіть пересічному глядачеві досить матеріялу для відповіді на це питання.

Національним демократом стається в нас головню на підставі: 1) **уродження**, 2) **переходу** з інших, лівих партій. Перший рід творить національно-демократичну масу. Це кожний чоловік, що не належить до ніякої іншої партії, але є в походження Українцем і греко-католиком. Він не прийшов до національно-демократичних переконань дорогою **умового зусилля**, ані не через суспільно-економічні чи політичні науки. Також не застановлявся він навіть побіжно над такими справами. Йому **одно** тільки ясне й продумане: Він не може бути соціалістом-радикалом чи соціальним демократом. На це треба багато не вигідних річей: треба щось про той соціалізм знати, треба мати якісь обовязки і їх виконувати, треба мати моральну силу, за-

взяття й відвагу так супроти власного дрібно-буржуазного середовища, як і супроти властей. Словом — за багато жертви, за багато невгоди й некористи. Тільки всього його діла, що читає «Діло», ходить на «Бесіду» та часом дасть раз у місяць на «Рідну Школу». З рештою не є вимагане ніяке формальне зголошення чи припинання в члені.

Із двох станів, духовників і урядників, які майже в цілості входять у склад українського національно-демократичного об'єднання (УНДО) і які властиво творять цю партію, відноситься все вище сказане до урядників. Вони впрочім цілком пасивні, пильнують своїх посад, бояться своєї тіни: дітей своїх посилають до польських шкіл, по польськи говорять навіть поза своїм урядом і по найбільшій часті відносяться в своїм уряді до Українця (як сторони) гірше, чим самі Поляки, бо бояться, щоби їм не закинено попирання Українців; тому нерозсвідомо і ярко кривдять свого.

Другий національно-демократичний стан, дійсна підстава національного демократизму — це духовенство. Це стан страшенно претенсіональний, з вибуваюлою зарозумілістю супроти інших станів. Духовенство домагається всюда першого місця й першого голосу, не терпить ні-

якої «світської» поваги, не зносить ніяких накладаних на нього обовязків. Все від усіх їм належить, а ніщо нікому від них. Все і всі мають стосуватися до них, а вони до нікого крім консисторії і Риму. Не має для них значіння ніяка жертва, ніяке геройство, коли воно не помазане ними. В громадському житті цілком не освічені, не розуміють його, при тім страшенно не толерантні і з яркою езуїтською прикметою характеру: Ціль освячує средства. Релігія і церква на першій місці, — народні інтереси узгляднюються о стільки, о скільки це відповідає замислам церкви й Риму. Передовсім католицизм, — народ щойно потім. Вони тримаються Риму, навіть тоді, коли ясний його намір віддати нас як націю на поталу другим. Конкордат? — все в порядку! Ділення дієцезій здовж чи поперек? — все в порядку! А скаже Рим: нема Українців, а є тільки Польща й Москва, то й годі буде все в порядку! Правда, про людське око напишуть кілька не підписаних статей у «Ділі» чи «Ниві», трошки покійно звернуть увагу Римові, що він нищить справу унії, але всього того ні вони, ні Рим поважно не бере. Знаються за добре!

Така «вартість» того стану має свою головню причину в доборі: на теологію

В боротьбі за свою владу.

Казьонні прихильники панування російських націонал-комуністів на східноукраїнських землях мають свій окремий спосіб писання про політичне, господарське й культурне життя на Великій Україні. Селянсько-робітничі маси на Великій Україні є в постійній боротьбі з комуністичною владою, яка травують стелиться під ноги московського центру. Вони борються за своє повне право на своїй землі і вимагають від тої влади, щоби вона протиставилася „об'єднательним“ затіям російського червоного імперіалізму.

Західноукраїнські казьонні прислужники знають добре, о що йде боротьба. Але в своїх балачках, відозвах та письмах промовчують вони завзято про цю боротьбу, а пишуть хіба про її наслідки і успіхи. Коли селянсько-робітничі маси вивожували для себе щось корисне на Великій Україні, коли зробили в боротьбі за свою повну незалежність оден крок наперед — тоді нібиукраїнські і ніби-пролетарські газети на Західній Україні широко розписуються про те і розхваляють рос.-комуністичну владу на Україні так, неначе то вона це добровільно зробила. Замість морально стати і попірати змагання українських селянсько-робітничих мас на Великій Україні, вони таким способом писання роблять прислугу московській владі на Україні.

А московські володарі на Україні хитро визискують таке писання і вихвалювання. Кілько разів працюючий народ ставить до них нові вимоги, стільки разів вони в своїх газетах покликуються на західно-українських „казьонників“. Мовляв — чого вище хочете?!

Західноукраїнська ніби-пролетарська преса робить таким способом медвежу прислугу селянсько-робітничим масам на Вел. Україні. Вона не став по їх стороні, але по стороні тої влади, в якій вони добиваються своїх прав.

На це маємо багато доказів. З тої

йдуть слабодухі й слабоумні в школі і т. зв. порядні й побожні ученики, далекі від усякої шкільної „нелегалітності“ (незаконності). А чотири роки строгої теології остаточно добивають у них всякі інші інтереси.

Другий рід національних демократів — це втікачі з лівих партій, соціальних демократів і соціалістів-радикалів. Причини цієї дезерції, хоч які беруть, все будуть плести зі слабкої характерності: недостача витревалости й відваги, особиста користь, бажання спокою чи матеріальної безпеки, або т. зв. зневіра. Національні демократи не вважають цих хиб за хиб; а що ті втікачі, будучи колись соціалістами, з konieczности як не студіювали, то все таки хоч займалися соціально-економічними й політичними питаннями і щось їм з того в голові залишилося — то ясно, що вони власне, ці втікачі, є провідниками в національно-демократичній партії. Нац.-демократи «з уродження» цілком необразовані в суспільно-політичних справах. Зрештою найліпші їх публіцисти, що в них працювали (хліба ради), були членами інших, лівих партій; Назарук, Панейко, Весоловський, Лозинський. **О.—К.**

західноукраїнської преси, про яку тут іде мова, ви не вчитаете, як обурювалося селянство і робітництво на Вел. Україні за братання і приятелювання Чічеріна з буржуазною, шляхоцькою Польщею. — Не вчитаете й про ті заворушення, які повстали ізза жидівської кольтонізації, не вчитаете про боротьбу українських працівників пера й науки за права української культури та про боротьбу селян і робітників за права української мови.

Але зате ви прочитаєте велику хвальбу за досягнення „українізації“, за протипольські демонстрації, за школи і т. д. і т. д. і читачеві здається, що там справді українська і селянсько-робітничая влада, коли українське життя так іде вперед.

І ТАМ Є „ЕНЗИК ПАНЬСТВОВИ“.

Президія Всесоюзного Центрального Виконавчого Комітету Рад у Москві доручила Союзній Раді Народніх Комісарів виробити нові постанови про вживання мов у ділових зносинах з московським центром і іншими радянськими республіками. Але при вирішуванні тих постанов подала такі основи: „Союзні установи кореспондують з підлеглими їм у поодиноких автономних національних територіях відділами та філіями виключно по російськи. Національні республіки між собою кореспондують у своїй мові“.

Причиною того об'єднательного розпорядку був недавній спір у справах вживання мови між Москвою і Харковом і як бачимо — побідила Москва. Цікаво, чи той розпорядок обов'язувавби й Німеччину, колиб вона захотіла стати одною з союзних радянських республік? Німці на таке напевно не згодились і від них цього не вимагалиби.

МОСКОВСЬКА НЕУСТУПЧИВІСТЬ.

Радянська Україна в московським Союзі не має права сама порядкувати своїм господарством; українські працюючі маси не мають впливу на ухвалення податків; український уряд виготовляє тільки кошторис — а не бюджет. Що призначить ласкавий союзний уряд — це й добре. Така підпорядкованість України в господарських справах союзному центрові в Москві дуже нагадує українському народові часи царату, в яких він також платив податки, а не мав впливу на те, куди їх дівали. Тому українське селянство дуже неохоче платить податки і виразно бажає, щоби про свої карбованці воно само рішало. І справді про людське око Всесоюзний з'їзд Рад в травні минулого року рішив, що треба поширити бюджетові права окремих республік, бо тоді й більше вони будуть вплачувати до казни. Під напором селянства й робітництва виготовлено в тім напрямі проєкт. Але в Колегії Союзного Комісаріату фінансів (Союзне міністерство скарбниці), яка складається з самих московських об'єднителів, відкинули український проєкт і неначе в насміх ще й обмежили дотеперішні права. Ось як виглядає в московських націонал-комуністів слово, а так діло. Але і в тій справі український народ не уступить і доб'ється свого права.

ПЕРЕВИБОРИ ДО РАД.

З кінцем березня повинні були покінчитися на Україні перевибори до рад.

До цієї пори підраховано виборчі висліди в 7295 сільських радах. У виборах узяло участь 4,288.000 виборців, це є 55% всіх управнених до виборів. Всіх членів сільських рад вибрано 160.890 в тім 16.060 жінок. Між вибраними, помімо натиску з гори, тільки 12.534 комуністів і 5.393 комсомольців. Вибори виказали особливу активність селянки. Вона часто зводила бій з мущинами. Тільки організованість і солідарність селянок змогла проломати пересуд мущин „що бабі місце в хаті“. Українська радянська преса подає такі події з часу виборів. В селі Веселий Кут переважну більшість виборців творили селянки. Вони домогалися від мущин піддержки їх кандидатур. Селяне відказались. Тоді селянки відказались піддержати кандидатури мущин. Врешті дійшло до угоди. Активність української жінки, це одна з запорук нашої кращої майбутности.

Вибори до громадських рад.

Поміщаємо надіслану нам через нашого товариша селянина статтю, яка торкається дуже некучої для українського селянства й робітництва справи. Наше селянство розуміє як слід корінь лиха в накинній йому ще австрійською буржуазією виборчій ординації до самоуправних органів, які віддають всю господарку громадським добром і всі справи що відносяться до самоврядування в руки міської бюрократії, сільських дуків та поміщиків. Польська буржуазія старається на всі лади переперти новий закон про виборчу ординацію до самоврядних органів, яким хоче скувати волю широких мас українського працюючого народу. Але вони, як бачимо з цієї статті, знають, чим пахне і грозить та нова затія. Але знання і свідомість небезпеки ще не ратує. Треба організуватися, щоби організованому наповорі шляхоцько-польських кругів і їх пошпихачів протиставити організований відпір селянства і робітництва. А відпір цей одиноким можливий тоді, коли українське селянство і робітництво найдеться в лавах української соціалістично-радикальної партії, яка має на цілі визволення українського працюючого народу від усякої національної, соціальної і політичної неволі. — Редакція.

Від довшого часу польські політики турбуються виборами до громадських рад по українських селах. Звісно, для них булоби бажаним, щоби раз на все зовсім занапасти самоуправу в українських громадах і всі громадські справи вирішувати по наказу з гори. Але то було-б потоптанням найпримітивнішої демократії, а Польща бодай про чуже око хоче уходити в очі світу за демократичну країну. Тай ще питання, чи на чисто польських землях можна без опору населення убити громадську самоуправу. Творити-ж по закону з українських земель якісь виняті з під права острови, у польських верховодів немає смілости, хоч і не бракує охоти. Тому нового закону про самоврядування не має, а старий, який ніби обов'язує ґрунтовно толочиться.

Польським панам не зле чекати, бо не польське, а українське громадське добро винищують і розкрадають різні «наказні». Але українським громадам не до чекання! Крім того, завдяки наказним «комісарж-ам», населенню громад до живого дошкулюють різні оплати, ніби то, на громадські цілі.

Як-би тепер навіть і розписано вибори до громадських рад по українських селах на підставі старої австрійської виборчої ординації, то з тих виборів на-

селенню хісна не буде. Виборчі закони до громад є перестарілі. Їх укладано перед шістьдесяти роками і вони не відповідають вимогам сьгоднішнього духа часу.

Найбільшою несправедливістю в австрійській виборчій ординації для громад є поділ на кола. Коли, наприклад, якась громада, що числить 150 осад, платить 600 зол. так званого сталого (державного) податку, то посідачі-податники діляться на три кола і кожне коло, без ріжниць на число виборців, має платити 200 зол. податку і вибирає рівне число, приміром, шість радних і трьох заступників. По числу голосуючих ті кола виглядають так:

I. коло, 20 виборців, кожний платить пересічно по 10 зол. податку, вибирає 6 радних і 3 заступників;

II. коло, 40 виборців, на кожного виборця випаде пересічно по п'ять зол. податку, вибирає 6 радних і 3 заступників;

III. коло, 90 виборців, кожний платить пересічно по 2 зол. і 22 сот. податку, вибирає також 6 радних і 3 заступників.

Що-ж це все значить?

А ось що: менше ніж одна восьма часть населення громади зорганізована в першій колі має забезпечено законом вибір одної третини громадської управи. Коли-б перше коло злучилося з колом другим, то тоді чотири десяті частей населення села вибере собі дві третини радних і дістає контролю над громадою, а шість десяті частей громадян згуртованих в третьому колі остає в безсильній меншості.

На ділі воно буває інакше. Звичайно найсвідоміший елемент по селах становлять так звані «середняки», т. є. друге коло. В колі першому гуртуються сільські глитаї-павуки, які держуть в залежності бідноту з третього кола. Порядок громадських виборів так штудерно уладжений, що насамперед вибирає III, потім II коло, і накінець коло I. Сільські богачі кандидують в третьому колі і ту ріжними обіцянками, а то й погрозами, і терором, стараються здобути для себе мандати. Опісля пробують щастя в другому колі і при кінці в колі першому поділяться мандатами. По виборі ради настановлять собі вїйта і через цілу каденцію наживаються коштом громади на шкоду бідного населення. Найзвичайніша справедливість каже, що такий порядок громадських виборів мусить бути змінений. Змінити його належало б ось як:

Вперед усього, щоби можна голосувати і бути вибраним, виборець повинен стало жити в даній громаді. Громаду треба поділити на тільки дільницю, кільки вона вибирає радних і кожна дільниця повинна вибрати собі одного радного. Вїйта і його двох помічників повинна вибирати не рада, а ціла громада загальним, рівним і тайним голосуванням. В такий сам спосіб повинен бути вибраний оден з тих трьох урядів, коли він перед впливом каденції уступить зі свого становища.

Не можна теж оставити так, як вони є дотепер і громадських писарів та кафієрів. Оба ті урядники повинні бути вибрані громадою і перед нею відвічати. Їх треба вибрати в такий сам спосіб, як і трьох перших.

Тих п'ять урядників — вїйт, два його

помічники, скарбник і писар, булиби, виконуючим органом влади громади. Вибрана-ж по дільницям рада, становилаби законодавне, правляче і контрольне тіло. Перед нею кожний член виконуючого органу зокрема і цілий виконуючий орган разом обов'язаний давати звіт про свою діяльність. Рада приймає ухвали дотично громадської господарки і наглядає над їх виконанням. Як що вона зауважить, що котрийсь громадський урядник робить на шкоду громади, або є нездібний сповняти свій уряд, завішус його в урядуванні, переводить над ним слідство і в разі потреби розписує доповнюючі вибори на його місце.

Дільниця може кожного часу більшістю голосів своїх виборців відкликати з громадської ради свого заступника і вибрати на його місце иншого. На домагання одної третини виборців цілого села мусять бути переведені перед впливом каденції поновні вибори, на якогбо не було громадського урядника.

Коли в такий спосіб будуть переводитися вибори до громадських управ по українських селах, то тоді буде справжня громадська самоуправа — громада зможе по своїй волі вирішувати свої власні справи.

Накінець уважаю відповідним пояснити, що поданий мною проєкт не є нездійснима утопія. Наприклад, в Америці, подібний спосіб самоврядування має кожна громада і нікому з того шкоди немає, а навпаки, користи є великі. Треба знати, що американські громади виконують кожна на своїому терені й велику частину судівництва, мають контролю над школами через окрему Раду Виховання («Борд оф Едюкейшин») і в Америці усі урядники є виборні.

30. III. 1926 р. **Микола Репен.**

Шумна хвальба!

ПОВІТОВИЙ НАРОДНИЙ ЗІЗД У РОГАТИНІ. Посторонній читач ломить собі голову, що це за зізд і яка його ціль?

Зізд цей уладили попи. Їх голова о. шамб. Ст. Городецький віднісся письмом до своїх собратів в деканаті, щоби вони подали йому список 5-8 людей з села, по можности молодих, яким він виставить запрошення на довірочну нараду в організаційних справах УНДО. Ну і доставили спис, та тільки старих; з молодих хіба якогось дячка, або дуже залежного від вгомостя потягнули, бо молодше покоління добре вже знає, на що ундисти роблять всякі організації і їм уже не вірять. Що до хвальби, що всі села Рогатинщини були заступлені, то це взуїтська неправда. Було 7 чи 8 сіл з Рогатинщини і 1 з Бурштинщини. Розуміється, що парохія о. дзекана (а вони мають три села!) була добре заступлена і ратувала повагу того „Повіт. Народ. Зізду“! Якаж ціль тих сходин? Ціль ясна! — Розбити селянську політичну організацію, що тут у повіті від року вже працює і організує селянство, політично і станова. „Батьки повіту“ на початках легковажили соціалістів-ридикалів, бо бачили, що влада зі всіх боків їх переслідує (ревізії в селі Явчу з нагоди зав'язання місцевої Громади УСРП., опісля судовий процес в Рогатині, потім труси й арешти в Путятинцях, в Потоці і ин.)

Та спинити організації не вдалося. Селяне зрозуміли вагу своєї організації і їх ніщо не спиняє. Вони бачуть, що тільки сильна політична і станова організація спинить страшний визиск праці селянина і його повільну смерть!

І побачили се наші „батьки повіту“, побачили ті масові, перші по війні, віча, де помимо поліційної облоги народ стежками і вбрід через ріку масово являвся на вічу. Не жарті!, — подумали „батьки“. Скликали і собі віче. Приїхав зі Львова о. пралат Куницький і п. Черкавський. Обидва говорили у своїх промовах, що є партія УНДО, що спасе всіх, щоби всі там вступали. Та по їх промовах, селяне таку дали їм відправу, що предсідник віча шамб. Городецький, і о. Куницький аж похорувалися. І то віче отворило батькам очі, вони його довго не забудуть. Начхали на поміч своїх молодих попихачів (назвали їх закаптуреними радикалами). Зробили тісний свій соборчик і потім вислали посланіє до собратів. Довірочна нарада, на яку спровадили аж двох делегатів зі Львова з рефератами, а яка вибрала Повіт. Управу УНДО, нічого їм не допоможе. Запитаємо тепер не-свідомих селян, що були на сходинах і тих, що увійшли в Повіт. Управу УНДО:

1) Що дали селянинові-робітникові ті люде, що організують Вас у свою партію? Вониж від десятків літ живуть між нами і добре живуть! Подайте нам 3 особи з них у повіті, котрі не уважалиби, що вони є инша кляса, а працювали над просвітною і політичною та становою організацією селянства? Вониж по фарисейське признають і говорять, що і селянинові, і робітникові треба становой організації, щоби його праця не була визискувана. А на ділі, чи зробили вони (!) на тім полі щонебудь? Ні! І не зроблять, бо вони з темноти і незорганізованости в першій мірі користають.

Окремо звернемо увагу Др. Кузикові, що веде Пов. Союз Кооператив (до чого його допровадить — покаже час!), що кооперація це є діло бідноти — тих визискуваних... Це дитина, що виростає на соціалістичнім лоні! І працівники її повинні в першій мірі дбати про тих визискуваних, іти в їх лавах. — Уважайте, що народ це відчуває. Тимбільше, що він знає вас з перед війни як молодого студента-радикала, що їздив по селах, організував його, та п'ятував назадницю і неробство теперішних ваших співробітників в Пов. Управі УНДО. Видко, що дуже вже віддалилися ви від юних літ, хоч не багато води уплило в ріці! — І як селянин має вірити Вашій роботі!

Кооператори

3 життя села й міста.

»ПОЛІТИЧНИЙ« ЖАНДАРМ.

Озимина, пов. Самбір. Наше село є чисто українське, крім двох зайшлих Поляків. Обом згаданим панкам не сподобалось, що в нашому селі на підставі шкільного плебісциту з марта м. р. в місцевій школі остала укр. викладава мова, тому змовилися, щоби за всяку ціну перемінити місцеву школу на польську. До своєї компанії приєднали собі ще одного члена, склепана Федорціва, над котрим колись громада була змилосердилась і віддала йому в аренду громадський дім зі склепом, як своєму безробітному чоловікові. А він тепер її за це так відплачується. Патронат над цією компанією обняв комендант поліції з Дублян, Фльорек. І так у великій тайні вище згадана чвірка розпочала свою «патріотичну» акцію, то є збирання підписів від менше свідомих селян за

переміною місцевої школи на польську. Найенергійніше робив це п. Фльорек. Дня 20 березня зайшов до селянина Гриця Гурія і сказав йому, що він підлягає великій карі за це, що він в минулому році викорчував свою вербу при гостинні, а на цій не засадив нішого дерева. Коли селянин відповів поміцаєві, що він засадив на місці викорчуваної верби черешню, Фльорек сказав, що староство рішило при гостинні садити лише яблунки і груші, «а зрештою ітупіє до п. дорожника Чайковського, он ест teraz не мзине, альбо в склепе, он вам те справе залатні». Селянин урадуваний, що п. командант такий добрий і порадив йому, як від цієї «кари» викрутитися, таки зараз пішов до дорожника. По дорозі Гурій вступив до склепу, де вже на нього очікували дорожник і склепар. Склепар розпочав бесіду о «кари» Гурія за вербу і просив від себе, щоб йому цю кару даровано. Дорожник зробив міну «воеводи на кресах» і сказав, що це є дурничка і що йому цю кару даює. При бесіді склепар поспитав Гурія, чи його діти ходять до місцевої школи і в якій мові, а коли селянин сказав, що ходить одна латина, Федорів показав йому папір і просив його, щоб він із ним підписався і вже буде кінець з тою вербою. Селянин, урадуваний, що минула його «кара», зробив хрестик на папері (сам неписьменний). Менше більше ним самим способом зітати підпис від Гриця Ортинського. Дня 20 березня ц. р. прийшов п. Фльорек до нього і побренкуючи ланцюжками (кайланками), блявнив, що він підлягає карі за обрубання верби. На запитання карі не вистарчить йому й пів корови. Коли в кінці о цій тайній збірці він відповів довідалось село, зачали всі кричати на них, що підписуються за польською школою і заповодують себе і своїх дітей, мусіла вище згадана компанія з великим соромом і ганьбою покинути свою роботу. Коли селяне Гурій і Ортинський довідалися о правдивій цілі своїх рішень, сейчас пішли до дорожника, щоб він звернув їхні декларації, бо їх одурено. Дорожник викинув обох за двері і сказав, щоб йшли по свої декларації на постерунок. Вище згаданий селяне піттали що справу до суду. Ось так командант піде свій ніс в не свою справу, чим громадяне є дуже обурені. Вся його робота має хіба на меті лиш це, щоб догаянути в білого селянина і солому на стриху і всім без медальки, слажу в комині, гноївку на обійстю, аби все те вжити на переміну української школи на польську. Не бачить, що в селі Федорів провадить гуртійну продаж картоплі і продаж гноївку, хотий в нас корчми нема і він не платить за це жалких податків і навіть шильду на склепі не має. Але ми знаємо, що це «по іннего» і що часом п. жандарм в нього пошыває, як у свого ріного друга. Тому цю справу віддамо куди инде.

Селянини з пекла

СВЯТО ШЕВЧЕНКА НА СЕЛІ.

Черганівці, пов. Косів. Поки живуть люди, тебе не забудуть, Батьку Тарасе. За те, що виспівав Ти найкраще стремління українського селянства, за те, що найгарніще ділом показав, як належить боротися за волю. І тому — гіт-святковий в нас пам'яті незабутнього Сина селянської сім'ї окремим концертом. Промову вголосив селянин Микола Мицькан. Про життя Т. Шевченка відчитав секретар читальні Іван Мицькан. Віддеклямовано такі вірші: «Якби ви знали панічі!» — «Великдень на волі 1848» — «Мой союзникам» — «Ой чого ти поборриво зеленее поле» — «Не так ті вороги». Школярки підспівали: «Чуєш брате мій». Свято відбулося в stodolі господаря Юрка Душук, який й радо й безплатно відступив на ту ціль. За те належить йому подяка. Таке свято повинні уладити всі українські села.

Свідомий соціаліст-радикал.

ТІ ШО ПЕРЕВЕРТАЮТЬ КОРИТА.

Єзупіль, пов. Станіславів. Є в нашій містечку двох хлібоїдів, що так і «пасують» до Даниловичівської компанії. Це звичайно людиці, які прогайнували ледяним життям все, що мали, звикли перевертати кожне корито, тому треба побажати польській шляхті і Даниловичеві більше «чесних» хлібоїдів — то може скоріше мине та зараза. Скоріше поперевертають корита, а їх уже не багато. Користи з них Поляки не будуть мати ніякої, бо український селянин з обридженням дивиться на «політнику» і роботу коритників. У нас в Єзуполі є двох хлібоїдів. Іван Ретей був з Австрії залізничником, а тепер пустився на легкий хліб. Нарожник Антін, це з тих людей, що бажають добре їсти, напийти і курити. Тільки привик, щоб хтось за нього робив. Прогайнував все батьківське майно і хату, а тепер став «організатором» хлібоїдів.

Обидва їздять вони по вічах, що їм їх пригтовляють поліційні постерунки, чи наказні війти. Дня 24 лютого ц. р. були в Турці, 28 в Вістовій і Калуші. Видко добре платять польські панни за хруівську акцію.

Деякі вважають це великою ганьбою для Єзуполя, що вирости в тім містечку такі легкопоби. Але стид бувби тільки тоді, колиби справді свідомі громадяне дозволили, щоб ті люди когось збаламутили з невідомих. Тому треба ріти єзупольцям по двідних селах, організувати соціалістично-радикальні громади, треба будувати велику селянсько-робітничу організацію. А тоді не буде ганьби з Ретей чи Нарожного. В самім Єзуполі праця йде. Є читальня «Просвіти», театральна сцяз, спіжковий крамниця, дахівкарська спілка, райфайзенка і т. д. Читальня має свою оркестру і аматорський кружок. Тому треба тільки поширювати працю, освітлювати себе національно і класово — а тоді опікуни Ретейв минуться як роса на сонці.

ШО ІХ КОЛЕ В ОЧІ?

Горинград, Тучинської громади. Дня 10 березня явивлися до нас в читальню поліційнти і почали вимагати, щоб ми зняли свою вивіску, бо то непольська вивіска. Коли члени читальні не хотіли зняти вивіски, вилжаючи таку вимогу поліції незаконною, то поліційнти, загрожуючи багнетами, заставили деяких хлопців вилзти на хату, де міститься читальня і вивіску зняти. Тоді склали також протокол. Але по кількох днях завітмили, щоб явився хтось з членів читальні до постерунку і віддали йому вивіску, заборонивши її вивішувати на даці. Ось як виконуються закони.

Просвітяники.

СВОЇМИ СИЛАМИ...

Колесники, Бугричської громади. Вже давно обіцяв наш посол І. Павлюк, що щось зробить з читальнею, що допоможе й книжками і своєю порадою. Але обіцяв та й тільки. Скільки разів зверталися ми до пана посла — завжди занятий, немає часу, а тимчасом молодь нашого села тинветься без діла, піячать... Щоби то почитати свою книжку, передлатити свій селянський орган «Громадський Голос», улаштувати виставу! Це бачите трудно! А на селі завжди так водиться, що всі і старі і молоді дивляться на те, як й що каже пан посол, що й як він робить. І хто на них вплине, коли й «Просвіта» в Рівному далеко й нікого в селі свідомішого немає. Нема чого дивитися, щоби хтось зробив. Самі берімося за діло!

Чужий.

ТАК ДАЛЬШЕ НЕ СМІЄ БУТИ.

Посачів, Бугричської громади. Вже давно у нас на селі серед свідомішого громадянства йде розклад і розбрат. Замість того, щоби працювати над самоосвідомленням, наші люди, що трохи вивчилися, рахують себе надто розумними і виписуючи московфільські чи польскофільські газети танцюють від московську, чи то польську дудку. Піяцтво та лайка стало звичайним явищем. Вистав уже не ставимо, хор розкладається, більш свідоміці і енергійніці люди відходять від читальні. Зв'язок у своїй культурно-освітній праці з Рівенською Просвітою ми вже втратили. Деякі члени хочуть поїхати до Рівного та попросити інструктора, аби він приїхав та налаштував справу, а інші то гуляють і піячать з поліційянтами.

Сумно...

Чужий.

НАШ УЧИТЕЛЬ.

Кустин, Олександрівської громади, Рівенського повіту. Після того, як нашу школу зробили польською, призначили до нас завідуючим Галичанина — Поляка Висоцького. Не кажучи вже про те, що він своїми кваліфікаціями не надається на вчителя, з дітьми нашими він поводить як звір. Пару тижнів тому був випадок, що він розсердився і вхопив дитину за волосся. Жмуток волосся так і залишився у нього в руді. Коли батьки подали скаргу до інспектора, то інспектор, приїхавши на ревізію, почав упевняти батьків у тому, що в тієї дитини волосся було... слабе. Через пару днів після відїзду інспектора явився поліційнт і почав людей лякати, що з цієї справи буде еле не для вчителя, а для батьків. — Другий учитель у нашій школі п. Мельников, хоча й тугешний, але гірше чужого. На лекціях собі спочиває, діти виробляють, що хочуть. Пану учителеві все байдуже. Взагалі учительство в нас не працівники народні, а урядники та й ще польські. Такий наприклад учитель у Волошках нашої громади, ледви, ледви держиться,

але коли треба співати з учнями «Єще Польска не згине!» то аж підскакує. Це здається одне, що він вучив дітей наших...
А. Вол.

Вшехпольський проєкт виборчої ординації до польського сойму.

Всіх послів має бути 224, сенаторів 56. (Замість 444 і 111). До сенату вибирає воевідство поморське 2, познанське 5, шлеське 2, краківське 5, львівське 5, станіславівське 2, тернопільське 1, волинське 2, люблінське 3, кельцке 4, лодзьке 4, варшавське 4, Варшава 2, білостоцьке 2, польське, новгородське і виленське разом 3 сенаторів. Разом по виборі 47 а з державної лісти 9.

До сойму: Варшава 7, повіт 3. На королівство 76 мандатів, на Познанське і Шлеськ 34. На Зах. Галичину 24 мандати. На Східну Галичину 26. На волинське воевідство 5, польське 4, повіт Барановичі 3, Ліда 3, Свенцяни 3, Вильно 3. Разом 21 послів.

В Сх. Галичині: Львів місто 2, повіти: Львів, Бібрка, Рудки, Самбір 2, Перемишль, Березів, Мостиська, Городок 2, Сянік, Дрогобич, Борислав, Тустановичі міста Мразниця, Рихтичі, Стрий, Долина, Станіславів, Коломия 2, Кросно, Сянік, Ліско, Добромиль, Ст. Самбір 2, Цішанів, Яворів, Рава, Сокаль, Жовква, Радехів, Броди 3, Тернопіль, Збараж, Скалат, Теревовля, Гусятин, Чортків, Борщів, Заліщики 4, Золочів, Зборів, Перемишляни, Камінка, Бережани, Рогатин, Підгайці, Бучач 4. Інші повіти станіславівського воевідства 5.

Проєкт мабуть і проєктом остане. Бо інші партії також хочуть виграти при виборах.

Що діється в Польщі?

ВЕЛИКІ АПЕТИТИ!

Між польською лівцею і правицею доходить деколи до поважної лайки, з якої можна інколи довідатися про цікаві заміри та настрої польських партій. Недавно прийшло до такої гарячої дискусії між «Глосом Правди» — а Яном Млотом, що видав брошуру проти Підсудского і його прихильників під заголовком: «Ризиканти». Отож польські фашисти підозрівають, що з хвилею, коли Підсудський знову стане президентом Польщі, зачне разом з Німеччиною з большевиками війну. В тій війні проти большевиків має Німеччину і Польщу поперти Англія. Німеччина має зате дістати цілий Шлеськ і західну полосу Познаньщини. А Польща має дістати вільну руку в справі Литви. Крім цього має Польща дістати цілу правобережну Україну разом з Одесою. Лівобережна Україна з Донецькою вуглевою заглибиною має стати окремою державою під протекторатом Польщі і Німеччини.

Все те вже було й минуло! Скільки в тих міркуваннях правди, а скільки здогадів — не знати. Але видко, що апетити є великі і рахунок робиться без господаря. А господар — український народ — готов усі ті рахунки перечеркнути!

СЕЛЯНСЬКА СПІЛКА

Обговорює професійні справи українського працюючого народу.

Про потребу окремої професійної організації укр. селянства й робітництва

Потреба окремої фахової організації для українського робітництва й селянства давалася вже дуже давно відчувати на українських землях під Австрією. І це не один раз підчеркували партійні з'їзди української радикальної партії перед війною. Але колишні вожди українського міського робітництва, соціал демократи як Микола Ганкевич, Семен Вітик і інші, ніколи не подумали над цєю важною справою, але навпаки уважали таку думку про окремі професійні організації українського робітництва й селянства за шкідливий сепаратизм і смертельний гріх шовінізму супроти інтернаціонального почуття робітничої солідарності.

Шкоду з цього для себе розуміли дуже добре сірі маси українського робітництва. В руках польських соціалістів були професійні організації могутнім польонізаційним засобом. Вони не заступали як слід культурних, національних ані навіть професійних інтересів українського робітництва. Супроти домагань українського робітництва виступали фахові органи, що їх позасідали польські соціал патріоти, крайно вороже.

Про це, як важко відчувало цей стан українське робітництво, свідчать ухвали в тій справі, які запали на конференції української соціал-демократичної партії з дня 29 січня 1911 р.*)

Конференція ствердила «нерівнозначне відношення польських товаришів і польської соціалістичної партії до українського робітництва у фахових організаціях. Так само в касах хорих, де відмовляється українському робітництву відповідного заступництва».

Конференція дуже делікатно обійшлася з тими ствердженими фактами і визвала лиш українське робітництво, щоб воно в фахових організаціях постало за свої національно-культурні права. Але не маючи своєї власної організації, ані не проявляючи найменшої охоти до її створення, українські соціал-демократи мусіли в тій справі програти на цілій лінії. Поляки не допускали до ви-

бору фахових секретарів Українців, а навіть уже вибраних не затверджували та не допускали до урядування. (Так було з П. Буняком у Львові і Скибінським у Дрогобичі!!).

Для 17.196 зорганізованих фахово галицьких робітників видавали центральні союзи в 1911 р. 11 фахових органів, виключно в польській мові. На українській мові видавалось тільки 2 маленькі місячні додатки і то лише короткий час.

Це є очевидне, що для українського робітника й селянина треба його власної української становой організації, бо вона краще зможе заступити його культурні й професійні інтереси. І не буде зайвого міжнародного тертя та зайвих взаємних обвинувачень в шовінізмі та нетерпимості.

А що ті обвинувачення є слушні, свідчить ось хочби це, що помимо зросту зросту числа українського робітництва, воно сьогодні не має ані одного свого фахового органу. Все зіла «солідарність».

Завязком української самостійної професійної організації являється «Селянська Спілка». Є це професійна організація українського малоземельного і безземельного селянства та робітництва. Ціле українське робітництво повинно переперти змагання тої молоді організації, бо вона може стати основою самостійної професійної організації укр. селянства й цілого робітництва.

*) Вожди соціал-демократії Вітик, Микола Ганкевич, Метель ітд. тоді з обуренням демонстративно вийшли.

ХТО РОЗБИВАЄ СЕЛЯНСЬКУ СИЛУ?

Загальні Збори Селянської Спілки в Гаях коло Львова відбулися дня 28 березня ц. р. Збори перевели самі селяне без участі якогось інтелігента, бо розуміють вагу тої організації. В селі крайня бідота. Уявити собі її можна тоді, коли зважить, що 1200 душ має вижити 1800 моргів. Не дивися, що в селі панує страшний голод землі. Платні у фільварку такі мізерні, що просто обурення росте, коли згадати про страшний визиск. В околиці заложено вже в чотирьох селах Селянські Спілки і можнаби на спілку придумати не одне добре діло, яке вплилоби на користь селянству. Але сільські дукачі, особливо ті удівські з Глухович розбивають «Селянську Спілку» йдуть до ділчач, зглядно ділчачки з низьким поклоном, бо вона їх уже купила за парцеляцію 18 моргів. Але ті удівські сільські кулаки не бачать, що грабіна спроваджує собі кольоністів мазурів, хоч місцеве населення просто гине без землі.

Ітаки йдуть до неї з поклоном. Навіть польські місцеві селяне це розуміють, але не розуміє цього удівський патріот, сільський спекулянт, хоч так багато кричить, що він для всіх станів добрий, але для себе, а не для сільської бідноти, яка й тому горнеться до своєї політичної й професійної організації, бо бачить, що так як було, даліше не може бути. Що мусить біднота стати організовано до боротьби за землю і за право праці. До виділу ввійшли: Іван Лазука, голова, Василь Баса, заст., Василь Баса Мик. писар, Петро Кундира скорбник, Андрій Савка бібліотекар, Андрій Дзанга і Стефан Кізіма заступники. Членів вписалося 119. Членську вкладку означено на 50 с. Але це трохи за мало, як на професійну організацію. Поспітайте товариші в міських робітників, скільки вони тижднево платять до своїх професійних організацій. **Свідомий рілний робітник.**

ПОВІТОВА НАРАДА В БОГОРОДЧАНАХ.

За починном Повітової Селянської Спілки в Богородчанах скликано на день 7-го лютого на раду представників громад Богородчанського повіту в справі осноровання в кожній громаді товариства «Луг».

В нараді взяло участь понад 50 делегатів так що була заступлена більшість громад повіту.

Нараду відкрив тов. Осип Когут який вказав на потребу осноровання по українських громадах «Лугів». Про завдання ті завдання «Лугів» реферувив тов. Мих. Матчак, який пояснив також статут товариства. Ухвалено приступити негайно до осноровання «Лугів» по всіх громадах та запропесувати проти насильного насаджування по українських громадах «польських стражи огнівних».

Всі громади Богородчанщини можуть одержати статут «Лугу» в управі Повітової Селянської Спілки в Богородчанах. Там одержать також всі потрібні вказівки.

Яворівщина. Установчі Збори філії Української Селянської Спілки в Яворові відбулися дня 7. лютого ц. р. На збори прибуло багато селян з доколичних сіл, котрі приїхали в члени новоствореної організації та брали живу участь в дебатах про цілі й завдання Селянської Спілки. На що тему виголосив реферат т. Стахів, голова Центрального Союзу Селянських Спілок у Львові. Реферат про потребу й значіння селянської професійної організації виголосив делегат згаданого Союзу С. Спілок т. Курах. Після довгої та річної дискусії в якій забирали слово майже самі селяне, присутнє до вибору комітету філії Сел. Спілки, в склад якого обрано тт.: Вахулович М. голова, Кисла А., Турко І., Мурин І., Куранець Т., членими і виділу, Бугій М., Ланда Ст. і Обух В. заступники виділових, а Данко Ю., Скальський М. і Зінко М. членами ревізійної комісії. На зборах прийато план праці та постановлено приступити до організації Селянських Спілок по всіх селах яворівського повіту, бо це одинока організація, яка зможе обєднати селянство до оборони його професійних інтересів.

Дванадцять робітничих трупів!!

Події кровавої середи представляються ось як :

В суботу дня 27 березня явилася в стрийськїм старостві делегація робітників, домагаючись праці, виплати запомог та вільного переїзду залізницею для безробітних, коли вони шукають праці поза місцем замешкання. Делегація домагалася також праці від стрийського магістрату, який має гроші, але їх не хоче вжити на розбудову міста. Гроші ці девалюуються, а магістратові про це й не в голові. Староство зажадало спису безробітних і обіцяло дати відповідь дня 31 березня. Безробітних в в Стрию 750. З них тільки 40 осіб дістає запомоги. Спис перевірювала поліція та зредукувала безробітних до 150. Інших не взяла під уягу з ріжних міркувань.

В середу прибула делегація по від-

повідь до староства. Але заступник старости Згода з початку зовсім не хотів прийняти делегації, а потім дав таку відповідь, що просто була наругою над робітництвом. Тимчасом 100—150 робітників ждало на відповідь коло староства і в самім будинку староства, а інші в домівках професійних організацій.

Видко, що староство не мало доорої совісти, бо вже від ранного ранку кружляли по місті поліційні патрулі. В самім будинку староства заховалось 8 поліційників з одним комісарем. Поліція зачала випирати безробітних силою зі староства, зараз після цього, коли зійшла делегація і подала зібраним до відома відповідь представника влади. Така відповідь могла дійсно обурити робітників і вони зачали негодувати з тої причини, а те дало притоку поліції до виявлення своєї „спренжистості“. Вона зачала напирати на виходячих. А тому, що сходи в тісні нагальне поступовання поліції тільки ще більше дратувало робітників. Підчас цього хтось вибив шибу. Зробилося замішання і поліція зачала стріляти. Стріляли і на тих робітників, що ще були в коридорі і на тих, що були на дворі. Щойно після цього зачали демонстранти бити вікна. Поліція кинулася за демонстрантами в погоню. Стріляла кілька хвиль беручи на ціль поодиноких людей та вганяючи за ними аж до будинку Сокола й почти. Поліція твердить, що вона вистрілила тільки одну „довшу“ сальву. Каже наперед, що було 6, потім 8, а врешті 15 стрілів, та що, тільки-ж вистріляно патронів. Але вислід стрілянини виказує, що поліція добре погуляла, що не жаліла патронів! Дванадцять трупів і кількадесять ранених з товпи, яка в цілості мала всього 100—150 людей! Сам президент суду в Стрию заявляє, що поліція могла зробити порядок і без стріляння. Велику „спренжистість“ виказав комісар поліції Лазаревич і його підвладний Маєр. Що завинили влади, свідчить ось хочба те, що комісаря завішено в урядуванні, старосту і його заступника перенеєно.

Лодзькім воввідстві затримано потяг, бо в переділі П. кляси найдено трупа чоловіка. Як виявилось був це Яків Козак, емігрант, котрий з Америки вертав до свого села Кретівці в Збараськім повіті. Його наперед отроїли, а потім спокійно отворили пакунки і зрабували всі гроші. Слідство не виявило справників. На шляху між Краковом і Варшавою недалеко Жирардова вскочило до потягу кількох бандитів та зрабувало в поміщика Лодимира Пулавського 57.000 зол. Опісля затримали потяг і втікли в ліс.

Варстати польської воєнної мари-нарки в Пінську згоріли. Шкода виносить до 400.000 зол. Підозрівають, що вогонь підложено.

Надужиття в війську. Ремер, капітан польських військ у Кракові накрив в корпусній канцелярії до 4.000 зол. і хотів себе застрілити. Тому, що лише легко себе зранив — його віддано до арешту.

Змагання в голодуванні завершило лову деяких диваків. В Берліні розпочав голодувку професійний голодомор Поллі, який рішив побідити в голодуванні Італійця Мулятого. Муляти витримав без харчу 43 дні. Поллі побідив його зовсім, бо витримав 44 дні. Цілий час голодування перебув в скляній клітці. Від відало його в тім часі 300.000 людей. Прихід з оплат приніс 175.000 німецьких марок. Сам Поллі отримав 130.000 чистого зиску. Тяжкий цей голодовий заробіток. Після покінчення голодувки перевезено його до шпиталю, де скоро поздоровів. За той час утратив на вазі 14.5 кг. Незабаром думає поїхати до Америки, де хоче визвати на голодовий двобій усіх американських голодоморів. Всежтаки лікарський світ цікавиться тими людьми і досліджує їх стан у часі голодувки.

Зі світа.

СОЮЗ РАДЯНСЬКИХ РЕСПУБ-ЛИК не прийняв запрошення на конференцію в справі розоруження. Чічерін заявив, що це становище заняли большевики тому, що конференція відбудеться в Швейцарії, з якою СРСР має неполаджений спір і тому, що ніодна держава не думає по правді розоружуватися. Він закидає Англії, що вона стремить до утворення протибольшевицького фронту, який загрожує справі мира. В самім Союзі Радянських Республік прийшло до поважної зміни на начальних становищах в армії. На місце дотеперішного комісара військових справ Ворошилова прийшов Троцький. Ведеться завзята боротьба між лєнінградською опозицією на чолі з предсідником III. Інтернаціоналу. Зіновєвом і теперішними володарями в московськїм правительстві. Зіновєв перепав при виборах до Лєнінградського Совіту. Господарське положення Союзу є дуже тяжке. Тисячі робітників не мають праці, в наслідок чого приходять дуже часто до кровавих заворушень. В суботу 27 березня прийшло до робітничих заворушень у Лєнінграді. На Новгородській вулиці прийшло до кровавої сутички між безробітними і кінною міліцією. В часі боротьби погіб комендант резервної ескадрони і кількох безробітних. Господарське положення мо-

глаби вратувати загранична позичка, але всі заходи большевицької влади розбились о нехїть європейських капіталістів. Остання знижка большевицької валюти погіршила ще положення.

Францусько-большевицькі переговори йдуть тяжко. Справу заплати довгів відложено на пізніше. Большевики хочуть зложити 725 мільонів франків у Франції як забезпечення процентів від довгів на два роки, але жадають рівночасно ще більшої позички для себе.

В Румунії впало правительство Братіану, а на його місце утворив правительство генерал Авереску. Перед уступленням Братіану змінив виборчу ординацію до парламєнту на нову, яка є дуже подібна до фашистської в Італії. Вона віддає всю владу в державі найбільшій партії. Між національними меншостями твориться оден виборний бльоєк.

В Югославії провалилося правительство Пасіча, бо провідник Хорватів Радіч загрозив уступленням хорватських міністрів, коли Пасіч не згодиться скликати парламєнт на день 8. квітня по причині торговельного договору з Австрією. Також порвалися переговори в справі закінчення військового договору з Італією. Цілу справу замотав французький президент міністрів Бріян, котрий хотів Югославію і Італію втягнути в союз з Францією. Озлоблений таким поведєнням Франції Муссоліні зачинає знову завертати очами до Німєччини.

В ПОЛЬЩІ правительство стоїть безрадне супроти тяжкого господарського положення і ані не уступає, ані не робить заходів, щоб зарадити ляхові. Вся „соціалістично“-буржуазна сімлка хитавється, але власти не може, бо ніхто не бачить виходу з положення. Уложено бюджет з недобором до 300 мільонів в рік, але знатоки заєвняють, що він перейде суму 700 мільонів. Вийшли на верх скандальні умови американської позички, яку зробив Грабскі. Американські капіталісти мають право взяти як гарантію за проценти всі приходи з польських залізниць навіть тоді... коли в Польщі не булоби польського правительства, але якесь чуже, окупаційне. Видко, як Грабскі вірив в Польщу і як тяжко йому було дістати навіть лиху позичку.

В Китаю продовжуються бої. І хоч побіджає тепер Чанг-со-лінг і Ву-пей-фу, за котрими стоїть японський капітал і взагалі західно європейські держави, котрі порозумілися з собою, як ділити зиски з китайської землі й народу, то вже дотеперішний хід подій показує, що дальше визискування Китаю чужими капіталістами в давній формі, не верне. Вже в 1900 році зачали Китайці боронитися перед чужинцями. Тоді вибухли в Китаю великі заворушення. Повстання звернулося в першу чергу проти чужинців і їх китайських хлібоїдів. Повстання тоді здавлено. Китай підпав ще більшому визискові, а чужинці вимогли для себе право без перешкод з боку китайського правительства тримати на китайській землі свої війська, творити окремі чужинецькі дільниці в китайських промислових містах, де англійський, французький, американський чи японський капітал, закладав свої фабрики. Користаючи зі страшної густоти населення, його несвідомости та зубожіння, примушувано китайське робітництво в

Арештовано до 50 осіб. Похорони відбулися спокійно.

НОВИНКИ.

НОВІ РОБІТНИЧІ ЗАВОРУШЕННЯ. В тиждєнь після стрийських випадків прийшло до робітничих заворушень у Любліні. Частина безробітних в числі до 300 людей увійшла до магістрату та ждала на відповідь делегації, яка домагалася праці. Робітники зачали добиватися до дверей, в часі чого винесли одного окровавленого через поліційників чоловіка. Безробітні зачали тоді вибивати шиби в цілім магістраті, поліція розігнала демонструючих. 6 ранених робітників й поліційників.

Зріст бандитизму в Польщі. Хоч поліції в Польщі багато — то не є безпечно їхати в Польщі. В минулім тиждні замордовано двох подорожних в часі їзди залізницею. На стації Пйотркув, в

